

відносно ставлення до любові романтичного типу говорить про виражену орієнтацію на традиційне бачення романтичного кохання.

У ході дослідження було виявлено, що з усіх опитаних подружніх пар 70% відноситься до розлучення позитивно, 18% вважають розлучення крайньою мірою у вирішенні долі сім'ї, 10% опитуваних не визначили свою позицію щодо розлучення, і лише 2% категорично відмовляються від цього способу вирішення сімейних проблем.

Аналіз ставлення до розлучення в залежності від статі виявив таку тенденцію: 80% всіх опитаних чоловіків відносяться до розлучення позитивно, 12% вважають його крайнім способом вирішення проблем, 6% не визначили свою позицію, і лише 2% виявило негативне ставлення до розлучення. Що стосується всіх опитаних жінок, то виявлено, що позитивно відносяться до розлучення 84%, 6% вважають крайнім заходом, 8% не визначили свою позицію, 2% виявили негативне ставлення до розлучення.

Це пояснюється різним розумінням поняття «справедливість» у подружжі. Проте у досліджуваній вибірці ролі очікування і домагання подружжя не залежали від рівня задоволеності шлюбом. По-перше, це пояснюється недостатньою кількістю випробовуваних у вибірці. По-друге, особливу роль відіграють стереотипи поведінки і діяльності, що передаються з покоління в покоління.

На основі наведених положень можна зробити висновок про те, що подружжям, що розлучаються, властива різноманітна палітра емоцій, думок, почуттів і стратегій поведінки. Однак, незважаючи на те, що ряд вчених звертається до проблеми переживання подружжям свого розлучення, розкриття їх психічного стану не є пріоритетним у їх наукових дослідженнях, а скоріше є одним з аспектів описання інших граней феномена розлучення, то ж предметом подальших досліджень вбачаємо розкриття проблеми, пов'язаної з психологічними характеристиками задоволеності шлюбом в залежності від стажу сімейного життя.

Література

1. Алешина Ю.Е., Гозман Л.Я., Дубовская Е.М. Социально-психологические методы исследования супружеских отношений: спецпрактикум по социальной психологии. М., 1987
2. Психологія молодого сім'ї і сімейна криза: Моногр.– Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007.– 168 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ СОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МОЛОДИХ ПОЛЯКІВ ТА УКРАЇНЦІВ

Сардаковський Ян Анатолійович
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир
Науковий керівник – канд. філософ. наук,
доц. Пирог Ганна Володимирівна

Нині в Україні з надзвичайною гостротою постає проблема суспільного та індивідуального вибору, особливо молодого покоління. Виникає нагальна потреба теоретичного з'ясування новітніх тенденцій в орієнтаціях людської свідомості та поведінки. Тому дедалі більше учених об'єднують зусилля у дослідженні різних аспектів феномена ідентичності.

Актуалізація даної проблеми в сучасному світі зумовлена не тільки розвитком людської індивідуальності, зростанням особистісного фактора в політичних процесах, а й демократичними змінами в постсоціалістичних країнах, зростанням міжетнічної напруженості й конфліктів, посиленням міграційних процесів [7]. В Україні, у зв'язку з особливостями її історичного розвитку, проблема ідентичності має поряд із загальносоціальним яскраво виражене етнічне та національне забарвлення. При цьому особливої уваги потребує з'ясування національної ідентичності української молоді з огляду на те, що саме молодь у найближчому майбутньому стане визначальною силою у збереженні й подальшому розвитку національної державності [4; 5].

За мету даної публікації ставимо – на основі аналізу наукової літератури визначити теоретичні засади дослідження психологічних особливостей соціальної ідентичності молодих поляків та українців.

На сьогодні найвідомішими представниками соціокультурного підходу до вивчення феномену ідентичності залишаються Р. Баумайстер, П. Бергер, Т. Лукман, З. Бауман, Е. Гідденс, Ч. Кулі, Н. Еліас [1; 3].

У зарубіжній літературі психологічне трактування ідентичності розвивається у наступних напрямках: психосоціальний підхід (Е. Еріксон, З. Фрейд, Е. Фром), символічний інтеракціонізм (Г. Мід, Ч. Кулі, І. Гофман, Ю. Хабермас), феноменологія (А. Шюц, М. Хайдегер), конструктивістський підхід (П. Бергер, Т. Лукман), когнітивний підхід (Дж. Тернер, Г. Теджфел), постмодерн (Е. Гідденс, П. Бурдьє) [2].

Значний масив у творчому доробку з етнонаціональної проблематики становлять дослідження сучасних українських психологів та представників інших соціально-гуманітарних наук, наукові здобутки яких так чи інакше проектуються на досліджувану тематику. Слід відзначити узагальнюючі дослідження таких українських дослідників, як Ю. Бех, В. Горбатенко, І. Кресіна, Л. Нагорна [5; 6].

Під соціальною ідентичністю розуміється переживання і усвідомлення своєї приналежності до тих чи інших соціальних груп і спільнот [7]. Співвіднесення з певними соціальними спільнотами перетворює людину з біологічної особини в соціального індивіда й особистість, дозволяє їй оцінювати свої соціальні зв'язки і приналежності в системі понять «ми» і «вони». Ця ідентичність має наступні варіації:

- групова – ототожнення себе з тією чи іншою спільністю або групою – професійною, за інтересами тощо;
- етнічна – співвіднесення себе з тією чи іншою етнічною спільнотою або якісними (етнокультурними) характеристиками, властивими для цієї спільноти;
- національна – усвідомлення своєї належності до тієї чи іншої нації (політичної, нації-держави);
- політико-громадянська – усвідомлення себе громадянином конкретної держави, ангажованість індивіда у суспільні процеси (громадянська), належність чи прихильність до політичних структур суспільства (політична);
- просторово-територіальна – співвіднесення себе з конкретною місциною проживання (локальна), регіоном (регіональна), країною (геополітична), континентом (континентальна), з усім світом (ідентифікація себе як громадянина світу);
- релігійна – співвіднесення себе з тією чи іншою релігією й сповідання тієї чи іншої віри;
- соціокультурна – ангажованість у соціальні структури та соціальні відносини (соціальна), ідентифікація з певною системою культурних цінностей (культурна).

Ми припускаємо, що представники різних етнічних груп у сучасній Україні можуть мати відмінності у соціальній ідентичності. Зокрема, для молодих поляків, які проживають в Україні, буде характерним високий рівень значимості національної ідентичності, основними підставами національної ідентичності будуть виступати: релігія, традиції та обряди,

зовнішність та поведінка. У цей час у молодих етнічних українців буде вираженим низький рівень значимості національної ідентичності, основними підставами національної ідентичності виступатимуть: мова, місце народження, національність батьків.

Для дослідження соціальної ідентичності молодих поляків та українців доцільним є використання наступних методик:

- тест М. Куна та Т. Макпартленда «Хто Я?», який дозволяє вивчити змістові характеристики ідентичності особистості;
- модифікована методика діагностики етнічної ідентичності Дж. Фінні, яка дає змогу визначити рівень вираженості національної та етнічної складової соціальної ідентичності особистості.

Таким чином, отримані результати теоретичного дослідження вказують на необхідність подальшого дослідження проблеми соціальної ідентифікації української та польської молоді, розробки практичних рекомендацій та спеціалізованих психологічних заходів щодо подолання проявів деструкції соціальної ідентичності молодих українців та поляків. Доцільним можна вважати продовження досліджень в означеному напрямку та емпіричного вивчення національної та етнічної ідентичності української і польської молоді.

Література

1. Баранова Т.С. Теоретические модели социальной идентификации личности. — М. : 1993. — С. 35-46.
2. Вільчинська І.Ю. Українство у пошуках етнічної та національної ідентичності // Держава і право: Збірник наук. праць. — 2001. — Вип. 10. — С. 487-492.
3. Нагорна Л. Національна ідентичність: український феномен в історичній ретроспективі // Розбудова держави. — 1997. — №7-8. — С. 46-51.
4. Урнов М. О национальной идентичности // Вестник Московской школы политических исследований. — 1996. — №6. — С. 11-18.
5. Ядов В.А. Социальная идентификация в кризисном обществе // Социологический журнал. — 1994. — №1. — С.35-51.
6. Prielzel I. National Identity and Foreign Policy: Nationalism and Leadership in Poland, Russia, Ukraine. Cambridge: Cambridge University Press, 1998. — 443p.
7. Stompka Piotr. The Sociology of Social Change. Oxford: Blackwell Publishers, 1993.

РОЗРОБКА ОПИТУВАЛЬНИКА ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЙ РЕАГУВАННЯ ЮНАЦТВА НА НЕБЕЗПЕКУ ЩОДО УРАЖЕННЯ ВІЛ

Сенкевич Вікторія Генріхівна
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир
Науковий керівник – доктор психологічних наук,
проф. Журавльова Лариса Петрівна

Аналіз контекстів поширення епідемії ВІЛ/СНІДу в українських реаліях останніх років акцентує увагу на високій вразливості молоді до ураження ВІЛ. Молоді українці 15-24 років вимагають особливої уваги внаслідок їх недостатньої обізнаності про шляхи передачі ВІЛ, низької активності в проходженні обстеження на ВІЛ-інфекцію на тлі високих поведінкових ризиків та низької залученості до профілактичних програм [1,10]. Наразі недостатня ефективність попередніх превентивних втручань у попередженні інфікування ВІЛ серед молоді вимагає перегляду усталених інтервенцій формування безпечної поведінки. Їх